

Øystre Slidre kommune

Teknisk drift

Bygdivegen 1989 2940 Heggenes

Norges vassdrags- og energidirektorat (nve)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Dykkar ref.:

Vår ref.:

SYVHAN - 25/5406

Arkiv:

M10

Vår dato:

16.05.2025

Søknad om utvidet uttak av vann fra Olevatn - kommentar til høringsinnspill

Innledning

Øystre Slidre kommune har i Drikkevannsforskriften og gjeldene beredskapslovgivning en klar plikt til å framskaffe tilstrekkelig drikkevann / forbruksvann av hygienisk trygg kvalitet til befolkningen i kommunen. Forsyningsområdet til Ole Vannverk som henter sitt råvann fra Olevatn er utvidet til å dekke Skammestein, Beito samt Raudalen i Vang kommune. Dette er områder som tidligere ikke har hatt offentlig vannforsyning. Disse områdene var en del av forsyningsområdet vedtatt allerede ved overtakelse av Ole vannverk 1995. Turistnæringen på Beitostølen er i utvikling. Noe som også gir behov for økt mengde drikkevann.

Øystre Slidre kommune har i «Kommunedelplan for vassmiljø, vassforsyning og avløp 2018 – 2028» gjort en grundig vurdering av framtidig offentlig vassforsyning i kommunen. Arbeidsmålene i kommunedelplanen ligger til grunn for vår søknad om uttak av vann fra Mellsenn og utvidet uttak fra Olevatn.

Ole Vannverk utnytter i dag ca. 75% av konsesjonen for samlet uttak, men sliter med å overholde konsesjonsvilkårene for maksimal uttak i sum for perioden 1. januar – 31. april satt til 1.350 m³/døgn.

Størrelsen på uttaket i søknaden vår er basert på at vi også skal kunne tilfredsstille de beredskapsmessige forpliktelsene vi har som vannverkseier. Vi skal ha slukkevann til store branner i nedslagsfeltet. Vi skal kunne forsyne selv om vi midlertidig har store lekkasjeutfordringer og vi har mål om å kunne være reservevannkilde til Mellsenn / Kollstad og Vindin Vannverk sine forsyningsområder. Vår søknad om uttak inneholder en anbefalt sikkerhetsmargin på nær 100 % av stipulert normalforbruk.

Kommunen er i e-post datert 10. april fra NVE gitt anledning til å kommentere de innkomne høringsinnspillene. Kommunen takker for denne muligheten. Vi legger fram en kortfattet kommentar i dette notatet. Vår konsulent SWECO vil i eget notat svare ut Statsforvalterens etterlysning av vurdering etter § 12 i vannforskriften samt andre faglige spørsmål reist i høringsinnspill.

Grunneiere i Olevatn representert ved eierne av eiendommene gnr.3/bnr.2, gnr.4/bnr.8 og gnr.15/bnr.6

Det er kommunen sitt inntrykk at fisket i Olevatn har vært stabilt godt i alle år kommunen har tatt ut vann til drikkevannsformål. Vi har nå flere runder med prøvefiske og bestandsregistreringer som støtter dette. Ørekyt er introdusert i vannet og tiltak for å begrense den og hindre den i å forstyrre oppvekstsvilkårene for ørreten er en nyere situasjon vi må arbeide med. Registrering av småbekkene rundt Olevatn sin kvalitet som gyte- og oppvekstområde for ørreten er gjennomført og et grunnlag for å arbeide med vandringshindre for ørekyt som ørreten greier å passere.

Som det går fram av avtalen med grunneierne i vannet er det etablert et fond «Olefondet» der kommunen bidrar med årlig tilskudd nå indeksregulert til ca. 70.000 kr. Fondet er i dag på mer enn 600.000 kr. Dette beløpet er til disposisjon for fondets styre til avbøtende tiltak. At fondet ikke blir benyttet kan være et uttrykk for at man er relativt fornøyd med tingenes tilstand.

Kommunen har daglige målinger av nivå på vannstanden i Olevatn. Vi har målinger fra 2012 og fram til i dag. Tabell ligger i søknaden. Dybdekartet kommunen har utarbeidet viser områdene som har lav dybde. Det grunne partiet lengst øst i vannet blir brukt til litt bading og aktivitet i strandsonen siden området er lett tilgjengelig fra vei. Vannstandsmålingene viser veldig tydelig hvordan nivået responderer på nedbør når vi sammenholder våre data med nedbørsdata fra NMI målestasjon Beitostølen II som bare ligger 2,5 km fra Olevatn. Vi kan nærmest forutse forventet vannstand etter nedbørsmengde.

Utløpsoset fra Olevatn har relativ stor bredde som fører til at Olevatn også har evnen til å tømme seg til relativ normaltilstand raskt etter betydelig nedbør. Det gir store variasjoner i vannføringene i Oleåne gjennom året. Når klimaendringer nå etter hvert medfører heftigere langvarig nedbør burde vi kanskje begynt å tenke på en reguleringsmulighet som tidvis kan snevre inn oset slik at vi bremser nedtappingen av Olevatn og flomsituasjonen i Oleåne.

Vannstanden i Olevatn er på sitt laveste i perioden 1. mars – 15. april. Ved større uttak vil lavvannsperioden starte tidligere, men fortsatt avsluttes omkring 15. april. Etter 15. april setter vårmsmelting i gang for alvor og vannstanden øker fort. Utover sommeren fører kraftig nedbør til vannstand som til tider er langt høyere en fastsatt høyeste regulerte vannstand HRV. Kommunen kan ikke ta ansvar for HRV og bør ikke inngå som konsesjonsvilkår.

I gjeldende konsesjon er det uttaksbegrensningen vi har i perioden 1. januar – 31. april som gir oss de største utfordringene 1.350 m³/døgn i snitt.

Vår søknad er basert et uttak som sikrer tilstrekkelig mengde til forsvarlig drift i svært mange år framover. Konsesjonen må gi oss en slik forutsigbarhet siden våre investeringskostnader i vannverksutbygging er svært høy. Vi vil i framtida ha produksjonskostnader ved produksjon av hygienisk trygt vann som vil være en garantist for at kommunen ikke vil sløse med det vannet som blir produsert. Lekkasjesøk er en kontinuerlig prosess, men vinterkulde gjør dette arbeidet utfordrende i en fjellbygd som oss. Dette arbeidet blir fremst henvist til sommerhalvåret. Kommunen har utfordringer med tilgang til vedlikehold av private samleledninger og juridiske komplikasjoner omkring å pålegge lekkasjesøk og reparasjon av privat ledningsnett.

Vi har eksakt oversikt over vannstanden i Olevatn. Vi har eksakt vannmengde som til enhver tid blir hentet ut av Olevatn til drikkevannsproduksjon. Minstevannføringen er beregnet ut fra leveringskapasiteten til minstevannsføringsledningen. Vannstrømmen i ledningen kan også måles om ønskelig. Å måle vannmengde over terskelen er en umulighet uten å gjøre inngrep

i oset. Det har til nå vært lite ønskelig. Det som er mest interessant her er vel å finne ut på hvilken vannstand vannmengden over terskelen som tilsvarer minstevannføring eller den vannmengde som er akseptabel for bestandene i nedstrøms Oleåne. Da kunne vi satt i gang mer aktivt arbeid med tidvis slippe på eller holde igjen vann i Olevatn om det skulle være ønskelig.

Produksjon av drikkevann koster. At vi tidvis ber om muligheten for store «kortvarige» uttak gjelder først og fremst på grunn av våre beredskapsmessige forpliktelser. Dvs slukke vann ved branner, spyling og renhold av ledningsnett og uforutsette hendelser som lekkasjer. Ser vi på månedlige uttak er det likevel ikke veldig stor forskjell mellom måneder med høysesong og lavsesong i turistnæringen. I 2024 varierte uttaket mellom 36.000 m³ i mai og 54.000 m³ i desember. I desember hadde vi lekkasjeutfordringer. Vårt vann går ikke til snøproduksjon.

Den økede vannmengde vi søker om å ta ut av Olevatn er ikke stort større enn den økede vannmengde klimaendringene har gitt oss som følge av økt nedbør siste 30 år.

Statsforvalteren i Innlandet

Innspillet fra Statsforvalteren er svart ut fra seksjonen for vannforvaltning og forurensing. Vi savner innspill fra fagområdet samfunnssikkerhet og beredskap. Det er lagt stor vekt på vurdering etter vannforskriftens § 12. Siden samfunnsnytt av de nye inngrepene også er en del av vurderingene som skal gjøres etter § 12 savner vi at statsforvalteren hadde drøftet dette i sitt høringsinnspill. Mattilsynet derimot gir oss støtte for disse sidene ved vår søknad.

Ønske om kartlegging av tilstanden for fisk nedstrøms Olevatn

Gjeldende konsesjon hadde mest fokus på konsekvensen for fiskebestandene og oppvekstforholdene i vannet. Nå kjenner ikke vi de interne vurderingen som ble gjort av NVE den gang knyttet til oppvekstforholdene for fisk i Oleåne oppstrøms Javnin. Det kan synes som det er vurdert at en minstevannføring såpass stor som 20 l/s ville sikre såpass gode forhold at man ikke trengte ytterligere utredning. Kommunen har ikke ønske om å endre dette punktet i eksisterende konsesjon og har derfor heller ikke lagt mye arbeid i å utrede forholdene nedstrøms. Mener NVE at denne kartleggingen bør utføres for å gi et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag er jo perioden august-september tiden for å foreta markarbeid for akvatiske undersøkelser.

Minstevannføring

Minstevannføring er i dag sikret gjennom en eldre vannledning fra Olevatn som ligger inntil Oleåne 160 m nedstrøms oset. Her er denne ledningen kappet og vannet ført til Oleåne. Vi kan føre denne ledningen tilbake til Oleåne nærmere oset om ønskelig.

Minstevannføringsledningen står oppe hele året. Dette med bakgrunn i konsesjonsvilkåret om at den skal stå oppe i vinterperioden, men også når vannmengden over terskelen skulle bli mindre enn pålagt minstevannføring. Det er i dag ingen måling av faktisk vannføring i røret, men kapasitet for rørdimensjonen er beregnet og kontrollert ved oppstart.

Minstevannføringen representerer grovt sett samme vannmengde som kommunen sitt uttak. Slik sett bidrar vannmengden gjennom minstevannføringsledningen til redusert vannmengde som naturlig går over terskelen.

Våre målinger viser at laveste målbare nivå i terskelen i utløpsoset er 977,88 moh. Det renner litt vann forbi terskelen også ved lavere nivå, men det er svært lite.

Laveste målte høydenivå på Olevatn er 977,85 moh. Det betyr at vi noen døgn i perioden har tørrlagt utløpstorskelen fra Olevatn.

Vannuttak

Statsforvalteren markerer at det må settes klare konsesjonsgrenser for maksimalt tillatt uttak. Krav til minstevannføring til Oleåne og laveste tillatte vannstand i Olevatn. Kommunen må be om at disse grensene blir satt til et nivå som gjør det mulig å drive forsvarlig vannverk med de forpliktelser kommunen har til å levere hygienisk trygt vann og tilstrekkelig mengde til å dekke våre beredskapsmessige forpliktelser. Innføring av restriksjoner på vannforbruk er i realiteten en umulighet utover hagevanning, bilvask ol. Det er ikke i sommerhalvåret vi vil ha utfordringer med å overholde krav.

Statsforvalteren nevner kravet i gjeldene konsesjon til oppsetting av «vannmerke» som synliggjør om kommunen overholder kravet til laveste vannstand. Dette var ingen god idé. Utfordringen med lav vannstand har vi i mars og april måned. Da er Olevann dekket av snø og is og Olevatn er lite tilgjengelig siden veien inn ikke er vinterbrøytet. Vårt vannmerke har ofte blitt ødelagt av is. Denne har de senere år ikke blitt reparert. Vi arbeider med å gjøre våre digitale døgnmålinger tilgjengelige for allmenheten.

Med hilsen

Hans Kristian Syversen
Prosjektleder

HØRING AV SØKNAD OM VANNUTTAK OG REGULERING AV MELLSENN – KOMMENTARER FRA ØYSTRE SLIDRE KOMMUNE TIL INNKOMNE INNSPILL

INNLEDNING

Øystre Slidre kommune har i Drikkevannsforskriften og gjeldene beredskapslovgivning en klar plikt til å framskaffe tilstrekkelig drikkevann / forbruksvann av hygienisk trygg kvalitet. Det er vår søken etter å finne en varig og god løsning for drikkevannsforsyninga i Øystre Slidre at vi har søkt om å kunne benytte Mellsenn som framtidig drikkevannkilde.

Øystre Slidre kommune har i «Kommunedelplan for vassmiljø, vassforsyning og avløp 2018 – 2028» gjort en grundig vurdering av framtidig offentlig vassforsyning i kommunen. Arbeidsmålene i kommunedelplanen ligger til grunn for vår søknad om uttak av vann fra Mellsenn og utvidet uttak fra Olevatn.

Størrelsen på uttaket i søknaden er basert på også å kunne tilfredsstille de beredskapsmessige forpliktelsene vi har som vannverkseier. Vi skal ha slukkevann til store branner i nedslagsfeltet. Vi skal kunne forsyne selv med midlertidig store lekkasjeutfordringer og vi skal kunne være reservevannkilde til Ole Vannverk sitt forsyningsområde. Vår søknad om uttak inneholder en anbefalt sikkerhetsmargin på nær 100 % av stipulert normalforbruk.

Kommunen er i e-post datert 10. april fra NVE gitt anledning til å kommentere de innkomne høringsinnspillene. Kommunen takker for denne muligheten. Vi legger fram en kortfattet kommentar i dette notatet. Vår konsulent SWECO vil i eget notat svare ut Statsforvalterens etterlysing av vurdering etter § 12 i vannforskriften samt andre faglige spørsmål reist i høringsinnspill.

INNSPILL FRA PRIVATE AKTØRER

KOLLSTAD, MELBY OG LIEKREN SAMEIGE / JUVIKSAMEIGA / MELLSENN OG NERREVATN FISKERETTSAMEIGE

Dette innspillet er fra de som representerer grunneierne i og rundt vannet. Dette er et viktig innspill. Innspillet går kanskje ikke så mye på de fysiske konsekvensene ved uttaket av vann, men mer på konsekvensene ved båndlegging av aktivitet i nedslagsfeltet som følge av Mellsenn / Ygna som drikkevannkilde.

Parallelt med vår søknad om flytting av inntaket til vårt vannverk fra Ygna elv til Mellsenn pågår det arbeid med revisjon av «kommuneplanens arealdel» i kommunen. Av de tema som er under revisjon er bestemmelsene omkring sikringssoner i nedslagsfeltet. Mattilsynet har merknad til at klausulering i nedslagsfeltet i gjeldende plan vesentlig kun gjelder i 100 m - beltet til vassdraget. De ønsker at det legges utvidede restriksjoner i hele nedslagsfeltet. Eventuelle endringer i bestemmelsene til «kommuneplanens arealdel» vil gi grunnlag for endrede avtaleforhold med grunneierne i nedslagsfeltet til vannverket som gir grunnlag for ny

forhandling. Disse endringene vil gjelde uansett om uttaket av vann vil bli i Mellsenn eller som nå i Ygna elv.

FORENINGEN FOR MELLENNVASSDRAGET

Foreningen for Mellsennvassdraget er en ideell organisasjon som har det klare formål å bibeholde nåværende status i Mellsennvassdraget. Innspillet fra «Mellsennforeningen» er faglig fundamentert. Vi finner det ikke rett å gå i noen omfattende drøfting av innholdet i den, men begrense oss til å kommentere noen enkeltpunkt. Vi stiller opp kommentarene med referanse til punkt opplistet i sammendraget i innspillet.

- Punkt 4 Det er korrekt at kommunen dimensjonerer kapasitetsbehovet for avløpsrensing i et 25 års perspektiv til ca. 25.000 pe for hele kommunen. Kapasitetsbehovet er dimensjonert for en toppbelastning i påskeuken. Vannforbruket over tid vil være noe annet enn toppbelastning siden fritidsbebyggelsen har langt færre besøksdøgn enn fastboende. Vårt økede kapasitetsbehov er i stor grad knyttet til at en større del av fastboende skal knyttes til offentlig vann- og avløpsnett og tilknytning av eksisterende hytter. Vår søknad tar høyde for økning i produksjonsvolum av forbruksvann for svært mange år framover. Det er helt nødvendig å ha langt perspektiv på produksjonsvolumet grunna de store investeringene som må til.
- Punkt 9 Vanntemperaturen i Mellsenn er målt i 2007 – 2008 med det resultat at temperaturforskjellen mellom overflate og 5 m dyp i vinterperioden er 1,4°C i desember og gradvis reduseres til 0,6 °C i april. Vi har blandingsperioder i innsjøen uten målbar temperaturforskjell i mai og månedsskiftet oktober / november. Dybdenivået på inntaket er vurdert som gunstig også for fiskebestanden i Vesleåne. Er det faglige vurderinger som tilsier et annet inntaksdyp vil vi selvsagt lytte til det. Øvre del av Vesleåne som vil bli tørrlagt når minstevannføringen kun går i egen ledning har grunnforhold og vannhastighet som gjør strekningen uegnet som gyte og oppvekstområde for yngel og småfisk. Denne elvestrengen er kun en vandringstrasé. Det er ingenting i veien for at vi kan legge minstevannførlingsledningen slik at den tørrlagte elvestrengen blir kortere. Vi har vurdert det som uheldig å gjøre inngrep i selve osen.
- Punkt 12 Det blir pekt på at det finnes «to gode alternativ til å dekke opp vannbehovet i kommunen». Grunnvannkilden Sandtangen og Vindin Vassverk SA sitt inntak fra innsjøen Sørre Vindin. Sandtangen viser potensiale ved prøvepumping, men har uavklart potensiale for jern/mangan-utfelling. Kommunens avfallsplass lå i området. Selv om det er foretatt grundig opprydding er det aversjoner mot å bruke Sandtangen som drikkevannkilde. Sørre Vindin er vurdert som uegnet. Nedslagsfeltet er hele 264 km² med et langt større aktivitetsnivå med over 1.000 fritidsboliger og langt større landbruksaktivitet og annen næringsvirksomhet. Klausuleringer i et slikt nedslagsfelt vil få en helt annen karakter enn i nedslagsfeltet til Mellsenn begrenset til 19 km². Sørre Vindin er et vann med kort oppholdstid, det er grundt og uten potensiale for å danne sprangsjikt. Vannet inneholder mye humus som gir høyt fargetall.

OPPSITTERE SOM HENTER DRIKKEVANN I YGNA NEDSTRØMS MELLSENN OG EKSISTERENDE INNTAK TIL KOLLSTAD VASSVERK.

KJETIL HOVI

PER BRENDEN OLAFSEN

ALF OG REIDUN OLAFSEN M/FL.

BJØRN IVAR GUNHILDGARD M/FL.

Fire høringsinnspill kommer fra oppsittere som har sin vannforsyning nedstrøms Mellsenn og kommunens nåværende inntak i Ygna elv. Det er fire inntakspunkt i Ygna der de tre første gir vannforsyning til fire gårdsbruk. Nærmere tettbebyggelsen ved Melbybråten ligger et vanninntak som dekker ti husstander og ett gårdsbruk. Det er naturlig at disse på sikt blir tilknyttet et kommunalt nett. De fire første blir liggende så langt utenfor naturlig forsyningsområde for kommunalt vannverk at her må det også i framtida påregnes privat vannforsyning.

Kommunen er klar over at vi i nåværende vannverk og også i framtida er forpliktet til en vannføring i Ygna som sikrer rettmessig utnyttning av Ygna nedstrøms. Vi kjenner til at det har vært år med liten vannføring i Ygna slik det er referert for vinteren 1995. Vi har ikke hatt utfordringer med vannforsyningen til alle langs elva i tiden kommunen har vært eier av Kollstad Vannverk. Dvs etter 2006.

I tillegg til minstevannføring fra Mellsenn har også Ygna elv et eget nedslagsfelt der mer enn 10 km² ligger oppstrøms de private vannuttakene. Avrenning fra dette nedslagsfeltet bidrar også til vannføring i Ygna fram til de private vanninntakene.

Det var kommunens intensjon at vi skulle legge til grunn et påslipp av minstevannføring som var høyere enn alminnelig lavvannføring i dag. Således sikre at oppsitterne nedstrøms var sikret god vannforsyning. Størrelsen av minstevannføring er en vurdering opp mot konsekvenser av nedtapping av Mellsenn. Vi er anbefalt en minstevannføring på 15 l/s.

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

Innspillet fra Statsforvalteren er svart ut fra seksjonen for vannforvaltning og forurensing. Vi savner vurdering fra fagområdet samfunnssikkerhet og beredskap. Det er lagt stor vekt på vurdering etter vannforskriftens § 12. Siden samfunnsnyttene av de nye inngrepene skal vurderes savner vi innspill på de beredskapsmessige sidene ved vår søknad. Mattilsynet derimot gir oss støtte for disse sidene ved vår søknad.

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift.